

HET GEHEIM VAN HET HELDERE WATER

De erfenis van Ada Hofman anno 2025

In de jaren '80 en '90 waren de Vijvertuinen van Ada Hofman een begrip. En ook Ada zelf was een fenomeen, net als haar methode om het water in tuinvijvers helder te krijgen. Tegenwoordig zijn de Vijvertuinen in nieuwe handen maar is haar gedachtegoed nog altijd actueel.

Tekst: Karin Laarakker Foto's: Vijvertuinen Ada Hofman

Ik had geen enkele tekening gemaakt van tevoren. We zijn gewoon begonnen met graven. Een jaar later was het klaar en konden de bezoekers komen.' Voor Ada Hofman is hard werken altijd vanzelfsprekend geweest. In 1987 kocht ze samen met haar man Douwe Wolters een boerderijtje met een weiland van 2,25 hectare in het Overijsselse Loozen. Dat bouwden ze in recordtijd om tot een complex van drie grote natuurvijvers met daar omheen dertig tuinen met vijftig kleinere vijvers. Het was de vervulling van Ada's wens om op grote schaal te laten zien dat het door haar ontdekte 'geheim' om vijverwater helder te krijgen écht werkt. Eerder had ze een vijverplantenkwekerij van 6.000 m2 in het Gelderse Vaassen maar die was daarvoor te klein geworden, zeker nadat ze in 1983 bij een groot publiek was doorgebroken met 'Het vijverboek'.

Glanzend fonteinkruid

Wat dat geheim van Ada Hofman is? De juiste hoeveelheid zachtbladige onderwaterplanten, ofwel 'zuurstofplanten' – een term die ze zelf heeft gemunt. Zulke planten reinigen het water en zorgen voor een biologisch evenwicht, een leefgemeenschap van planten en dieren die zichzelf in stand kan houden. Voorbeelden van zuurstofplanten zijn Waterviolier, Kransve-

IN EEN NOTENDOP

- WAT?** Vijvertuinen van Ada Hofman, bezoekerstuin bestaand uit drie grote natuurvijvers met daar omheen dertig tuinen met vijftig kleinere vijvers.
- WAAR?** Buurtschap Loozen, Overijssel (tussen Hardenberg en Gramsbergen)
- WIE?** Aangelegd door Ada Hofman en Douwe Wolters, geopend op 1 mei 1988. In 2016 overgenomen door Erik de Jonge en Helga Grassler.

derkruid en Glanzend fonteinkruid, Ada's lievelingsplant. 'Hij heeft een groot zuiverend vermogen en geeft met zijn sierlijk wuivende bladeren een prachtig onderwaterbeeld.' 'In de natuur is water ook helder,' zegt Douwe. 'Pas als de mens zich ermee gaat bemoeien met zijn kunstmest en zijn chemicaliën, gaat het mis. Al die middeltjes die in de handel zijn, werken niet. Kijk naar de natuur en grijp niet te veel in.'

Groen water

Voor de vijverliefhebber anno 2025 is het toepassen van zuurstofplanten misschien gesneden koek maar begin jaren tachtig was het een nieuw idee. Mond-tot-mondreclame

De vijver bij het tuinhuisje wordt omringd door onder andere Geitenbaard (Aruncus dioicus), Crocosmia 'Lucifer' en Snoekkruid (Pontederia cordata)

Beeldende kunst versterkt de schoonheid van de vijvers en de beplanting.

en de combinatie van de showtuinen met Ada's charisma vormden het recept voor twintig succesvolle jaren. Ada: 'Op het hoogtepunt verwelkomden we tot wel 60.000 bezoekers per jaar, uit binnen- en buitenland. Iedereen wist: heb je groen water? Dan moet je naar Ada Hofman!' Dat laatste letterlijk, want veel bezoekers kwamen feitelijk voor háár. En niet tevergeefs want Ada was bijna altijd aan het werk in de tuin en aanspreekbaar voor iedereen. Daarnaast trad ze op in TV-programma's en schreef ze nog meer boeken. Douwe deed aanvankelijk alleen de financiële en zakelijke kant maar was al snel zo goed thuis in de materie dat hij lezingen gaf door het hele land.

Beeld van Ada die, na het planten van waterlelies, door Douwe uit het water wordt geholpen. Het is vervaardigd door kunstenaar Marcus Ravenswaaij en staat bij de ingang van de Vijvertuinen.

Vierduizend kikkers

Ada's populariteit zorgde voor een opleving in het aantal tuinvijvers dat in die jaren werd aangelegd. In voorbije tijden waren tuinen met waterpartijen voorbehouden aan welgestelde bezitters van landhuizen en kastelen maar in de loop van de twintigste eeuw nam de welvaart toe en kregen ook 'gewone burgers' de beschikking over een siertuin. Daarnaast groeide de behoefte aan de beleving van natuur dichtbij huis. Een vijver paste daar perfect in. 'In een vijver vind je zoveel leven, dat verveelt nooit,' zegt Ada. 'Om al dat prachtige onderwaterleven te kunnen volgen heb je natuurlijk helder water nodig.' In de Vijvertuinen stond dan ook niet alleen de liefde voor water centraal maar ook die voor planten en dieren. 'Op het hoogtepunt hadden we meer dan drieduizend soorten vaste planten, waaronder allerlei orchideeën en vleeseters. Verder woonden er in de tuin onder andere ijsvogels, ringslangen, zeldzame salamanders en de grootste populatie groene kikkers van Nederland, wel zo'n vierduizend. Op sommige avonden was hun gekwaak te horen tot in Hardenberg, vier kilometer verderop.'

Vanwege gezondheidsproblemen moest Ada de tuinen in 2008 overdragen aan haar dochter en schoonzoon. Toen zij echter in 2015 ook stopten, volgde een faillissement. Zo'n anderhalf jaar daarna werden de tuinen verkocht aan Erik de Jonge, eigenaar van een snijgroenkwekerij in Dedemsvaart, en zijn zakenpartner Helga Grassler. 'De tuinen waren intussen behoorlijk overwoekerd geraakt; het gras stond hoog op de parkeerplaats,' vertelt Erik. 'Maar de basis was natuurlijk goed. Samen met het personeel van mijn kwekerij heb ik de schouders eronder gezet en in 2017 gingen de tuinen weer open voor publiek.'

Zen

Tegenwoordig zijn de Vijvertuinen weer de plek van schoonheid, rust en inspiratie die ze ooit waren. 'Ik heb veel leuke gesprekken met enthousiaste bezoekers die zeggen dat ze hier helemaal 'zen' worden,' vertelt Hermien, de zus van Erik, die haar broer helpt met het restaurant en de winkel. 'Ook worden er

regelmatig trouwreportages gemaakt en in schoolvakanties komen er veel gezinnen met kinderen. Een tijdje terug stond er op een regenachtige middag zelfs ineens een bus met Oekraïense bezoekers voor de deur.' Toch valt het niet mee om het vroegere succes te benaderen. De gestage bezoekersstroom van vóór de coronapandemie heeft zich nog niet hersteld. Erik en Hermien hebben genoeg nieuwe ideeën maar het onderhoud van wat er al is kost veel tijd, geld en energie. Kunnen ze nog wel van de tuinen genieten? 'Gelukkig wel. In mei of juni, als het mooi weer is, lijkt alles een paar dagen perfect. En ook 's avonds, als het werk voor die dag klaar is en ik bijna alleen ben in de tuin, voel ik de magie van dit stukje groen erfgoed,' vertelt Erik. 'En ja, de ijsvogels zijn er nog. Ik spot ze regelmatig!' Hermien bewondert de mix van rationaliteit en creativiteit waarmee de tuinen zijn aangelegd. 'Bij iedere stap die je zet, heb je weer een ander perspectief. Het is een sprookjesachtig en uniek kunstwerk.'

Nog altijd weten mensen de Vijvertuinen te vinden met vragen over het helder krijgen van hun vijverwater, merkt Erik. 'In het voorjaar, als het warmer en zonniger wordt, krijg ik veel telefoontjes en mailtjes. Ada's gedachtegoed

Bovenaanzicht van een deel van de tuinen. Linksboven de voormalige privéwoning van Ada en Douwe met Japanse vijvertuin op het dak.

past perfect bij de hedendaagse behoefte om vijvers op een natuurlijke manier helder te houden en bij de toegenomen interesse voor de opvang van regenwater in de tuin. Het is tijdloos én helemaal van nu.'

Levenswerk

Bij Ada en Douwe zit hun levenswerk diep in hun hart. Heel af en toe maken ze nog een rondje door de Vijvertuinen; Ada in een rolstoel, Douwe erachter. Verder genieten ze vooral van de kleine maar weelderige tuin bij hun huidige woning een paar dorpen verderop – natuurlijk mét kraakheldere vijver. Waaraan zij de beste herinneringen bewaren? 'Aan de aanleg van de tuinen,' antwoordt Douwe resoluut. 'Want iets maken vind ik leuker dan iets onderhouden.' Ada denkt vaak terug aan de hartverwarmende reacties van bezoekers. 'De gewone mensen, dáár heb ik het voor gedaan.'

Zelf de Vijvertuinen van Ada Hofman bezoeken? Van 1 mei t/m 30 september zijn ze open op alle dagen van de week behalve op maandag, van 10.30 tot 16.00 uur. <https://www.devijvertuinenvanadahofman.nl/> 'Het Ada Hofman Vijverboek' is nog altijd erg de moeite van het lezen waard. Het is te bestellen via de website.

>

PROEF MET KLIMAATBESTENDIG WATERBEHEER OP LANDGOEDEREN

WAT? Buitenplaats De Wildenborch (Open Tuinengids 2025, nr. 189)
WAAR? Vorden

BIJZONDER

Bij De Wildenborch loopt sinds enkele jaren een proef als onderdeel van een grootschalig project waarin het Waterschap Rijn en IJssel, de provincie Gelderland en de gemeente Bronckhorst samenwerken met landgoederen en andere grondeigenaren. Doel is om het stroomgebied van de Baakse Beek (tussen Ruurlo en Wichmond) voor de toekomst duurzaam en rendabel te maken, rekening houdend met erfgoed, natuur, landbouw en toerisme. Daarvoor moet water beter en langer worden vastgehouden en tegelijkertijd snel kunnen worden afgevoerd als dat nodig is. De heer en mevrouw Van de Plassche-Staring van De Wildenborch zijn nauw betrokken, net als Natuurmonumenten en het Geldersch Landschap, die daar ook gronden hebben liggen. Inmiddels is een eerste proefproject uitgevoerd. Daarbij zijn watergangen gedempt die in het verleden waren gegraven om het water snel af te voeren ten behoeve van de landbouw maar die ernstige verdroging veroorzaakten. Het proefproject bleek succesvol en op dit moment is een tweede fase in voorbereiding. Het is een grote uitdaging om alle landgoederen, elk met hun eigen specifieke karakters en opgaven, bij dit project te betrekken en de noodzakelijke werkzaamheden uit te voeren. Als alle werkzaamheden zijn afgerond – en dat zal nog een aantal jaren in beslag nemen – zal de landgoederenzone langs de Baakse Beek klimaatbestendig zijn en omringd door nieuwe natuur mét behoud van het cultureel erfgoed. Op de Wildenborch werken ze intensief mee om dit doel te bereiken.

‘EEN SCHAAL MET WATER KAN AL VOLDOENDE ZIJN’

WAT? Kwekerij VijverplantenLand (Open Tuinengids 2025, K15)
WAAR? Buurtschap Veldhunten, Achterhoek (tussen ‘s-Heerenberg en Varsselder)

WIE? Angelique en Rob van der Meer

Na het vertrek van Ada Hofman naar Loozen werd haar vijverplanten kwekerij in Vaassen overgenomen door de moeder van Rob van der Meer. In 2002 ging hij samen met zijn vrouw Angelique verder op een nieuwe, ruimere locatie in de Achterhoek. Hoe zien zij Ada’s gedachtegoed anno 2025? ‘Mensen worden van nature aangetrokken tot water maar schrikken vaak terug voor de hoeveelheid werk die een vijver met zich mee zou brengen. Maar een vijver die in de basis goed is aangelegd, geeft minder werk dan een gazon. Wel moet je je eerst goed laten informeren. Er zijn verschillende methoden maar die van Ada Hofman is de meest duurzame en past helemaal bij deze tijd. Zelfs zwemvijvers kunnen op basis van haar methode worden aangelegd zonder pompen, filters, lava en substraat. De aanwezigheid van water in de tuin is een onmisbare schakel in het vergroten van de biodiversiteit. De nadruk ligt vaak op de beplanting maar zonder water voor bijen heeft het poten van bijvriendelijke planten bijvoorbeeld geen enkele zin. Daarbij kan simpelweg een schaal met water al voldoende zijn. Bij een echte vijver raden wij altijd aan om een zogeheten ‘amfibische zone’ te overwegen. Dit is een soort van schuin aflopend zandstrandje waar reptielen en amfibieën in en uit het water kunnen komen en waar andere dieren kunnen drinken, liefst in combinatie met een zone met hoger gras om in te kunnen schuilen.’

RABATTENBOS VOL PLANTENPRACHT

WAT? OpdeHaar (Open Tuinengids 2025, nr. 154)
WAAR? Hoevelaken

BIJZONDER

OpdeHaar is een tuin van 2 hectare waarvan een groot deel een historisch ‘rabattenbos’ is; langgerekte stukken land tussen sloten van een paar meter breed en ongeveer 60 meter lang. Die sloten waren bedoeld voor de afwatering van een moerasachtig gebied langs de Zuiderzee. De opgegraven aarde werd gebruikt om de aangrenzende stroken land op te hogen, waardoor het verbouwen van gewassen er mogelijk werd. Na eeuwenlang gebruik als kapbos voor brandhout waren ze begin jaren negentig veranderd in een chaos van woekerende bramen en dood hout. De huidige eigenaren John en Joyce Ramsbotham hebben de structuur hersteld, nieuwe bruggetjes aangebracht en er een zeer gevarieerde, natuurlijk aandoende bostuin van gemaakt met prachtige verzamelingen acers, camellia’s, varens en bamboe.